

λατρείας υπῆρξεν ἡ αἰτία. "Ω! πόσον ὅμως ἂντοι εὐτυχής ἔκεινος τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἔτρεχεν ἔφιππος ἐν Προύσῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ τῆς λάσπης τῶν ἀστραπῶν... Ἀσμένως ἥθελε δώσει πάσας ταύτας τὰς πομπώδεις ἑορτὰς ἵνα ἐπανέληῃ εἰς τὴν εὐτυχῆ ἔκεινην στιγμήν, καθ' ἣν προεφύλαξε τὴν Γκιούλ-Χανούμ.

"Η τελετὴ τοῦ ἀσπασμοῦ διήρκεσε δύο ὥρας. 'Ο σουλτάνος ἐπέστρεψεν εἰς τὸ παλαῖον σεράϊ, ὅπου τὸν περιέμενον ἵνα εὐχηθῶσιν αὐτῇ εὐτυχῆς Βαΐράμιον ἡ μήτηρ, τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναικές του. Τὴν ἐσπέραν ἔμελλε νὰ δοθῇ μεγάλη ἑσπερίς παρὰ τῇ Βαλιδὲ-σουλτάν, ὅπου ἡ Γκιούλ-Χανούμ εἶχε προσκληθῆ. 'Η εὐγενὴς βασιλομήτωρ ἡρώτησε δειλῶς τὸν υἱόν της ἢν ἥθελεν εὐδοκήσει νὰ ἔλθῃ μίαν στιγμὴν ἵνα τιμήῃ τὴν ἑσπερίδα της διὰ τῆς σεπτῆς παρουσίας του: οὗτος δ' ἀπεκρίθη διὰ ὅτι λίαν εὐτυχῆς νὰ παράσχῃ τὴν εὐχαρίστησιν ταύτην εἰς τὴν προσφιλῆ μητέρα του.

κα.

'Αφ' οὐ ὁ σουλτάνος ὠδηγήθη μέχρι τοῦ ἀνακτόρου του, οἱ πασσαδες ἐπέστρεψαν εἰς Σταμπούλ, διότι οἱ ὑπουργοὶ ὥφελον καὶ αὐτοὶ νὰ δεχθῶσι τοὺς ὑπαλλήλους τῶν ὑπουργείων των, καὶ νὰ ἐπαναλάβωσιν ἐν σμικρῷ τὴν τελετήν, εἰς ἣν εἶχον παρευρεθῆ πρὸ ὄλίγου.

'Ἐπι τῆς πλατείας τοῦ Σουλτάν-Ἀχμέτ τὸ πλήθος βαθμηδὸν ἀνεχώρησε, καὶ οὐδεὶς ἔμεινε πλέον ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου ἔκεινου χώρου, ὅστις πρὸ ὄλίγου ἦτι, τοσούτων ἔδριθεν ἀμάξῶν, ἱππων, συνταγμέτων καὶ περιέργων ἀνθρώπων. 'Ἐπιτρέπεται νὰ διέλθῃ τις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ σταθῇ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Τὸ ἐκλιπόν τοῦτο πλήθος, ὅπερ ἐπὶ πολὺ δὲν ἔμελλε νὰ συνέλθῃ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὀμοίαζε πρὸς περιδέραιον κεκομμένον, οὐτινὸς οἱ μαργαρῖται διεσκορπίσθησαν εἰς πᾶσαν διεύθυνσιν.

Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς διὰ τὸ διαρκέστερον μέρος τῆς ζωῆς ἡμῶν συνίσταται εἰς τὰς ἀναμνήσεις; ἐπειδὴ ἥλθομεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα μηδέποτε ἐντελῶς ἀπολαύσωμεν στιγμὴν εὑδαιμονίας, ἡ πιστὴ ἀνάμνησις ἀνιστορεῖ τινας τῶν ἀμετακλήτων ἀπολεθεῖσῶν ἔκεινων στιγμῶν, αἵτινες ἀνεπιστρεπτεῖ φύοντο ἀπιῦσαι καὶ διὰ δὲν δυνάμεθα πλέον ν' ἀνακτήσωμεν. Τὸ παρὸν μᾶς ἀπορροφᾷ, τὸ μέλλον μᾶς ἀνησυχεῖ, μόνον δὲ τὸ παρελθόν μὲν τὸν ἀμυδρὸν πέπλον του ἔχει θέλγητρόν τι, ὅπερ κάμνει τὰς καρδίες ἡμῶν νὰ παλλωσιν. 'Ἐπειδὴ ἀγνοῦμεν τί μᾶς περιμένει αὔριον, αἱ ὥραι τοῦ παρελθόντος ἡμῶν φαίνονται εἰς ἡμᾶς μᾶλλον ποθηταί!

"Ἐν τινι ἀπλουστάτῃ ἀμάξῃ κοινῇ, παρὰ τὴν γωνίαν τοῦ Υπουργείου τῶν Οίκονομικῶν, κειμένου πλησίον τοῦ Σουλτάν-Ἀχμέτ, ἡ ὥραίς 'Αζιζέ-Χανούμ, συνοδευούμενη ὑπὸ τῆς γραίας καδίης, περιέμενε τὴν ἐπιστροφὴν τῆς συνοδίας.

Ἔπειται συνέχεια.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

Διήγημα Γρηγορίου Δ. Ξενοπούλου
(Τραγῳδία Ιωάννη Α. Κοκκινή)

Amour! mystère dit Platon, loi dit Jésus.

V. Hugo.

A.

Τῷ ὄντι ἥτο δεύτερος ἔρως τῆς Μαρίας οὐτος. 'Ο πρῶτος ὑπῆρξεν ἀγνότερος καὶ ἵσως κατά τι εὐτυχέστερος.

'Η ὁδὸς Ἐρμοῦ τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τοῦ ἔτους, 188... παρίστα μεγαλοπρεπέστατον θέαμα, τὸ κατ' ἔτος ἐπαναλαμβανόμενον, ἐκάστοτε μετὰ μείζονος ἐπιτάσεως, κατὰ τὴν ἐκφορὰν τῶν Ἐπιταφίων. Λέγω δ' ἡ ὁδὸς Ἐρμοῦ καὶ οὐχὶ ὀλόκληρος ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, οὐχὶ μόνον διότι ἡ μεγαλειτέρα κίνησις ἐν ταύτῃ ἐπικρατεῖ, καὶ ἡ ὁδὸς Ἐρμοῦ ἐν μικρογραφίᾳ ἀναπαρίστησιν ἀπασχατὴν ἑορτάσιμον τῆς πρωτευούσης ὅψιν, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην διαδραματισθέντα ἐν ταύτῃ, συνδέονται ἀμέσως μετὰ τῆς ἡμετέρας διηγήσεως.

Ποταμὸς ἀληθῶς πύρινος, ἀποτελούμενος ἔξι ἀτελευτήτου σειρᾶς φώτων ἀπειρῶν, διαρρέει ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν ὁδόν. 'Η αἴγλη ἣν ἀναδίδει καταυγάζων, εἶνε, νομίζεις, οἱ μύχοι πόθοι καὶ τὰ ὄνειρα τῶν πιστῶν, ὃν καὶ διακαεῖς πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον εὐχαί, ἀνέρχονται διὰ τῆς αἴγλης ἔκεινης εὐθεῖς πρὸς τὸν Όρενόν. "Ανω, αἱ οἰκίαι πᾶσαι φωταγωγούνται διὰ βεγγαλικῶν φώτων καὶ ἐνετικῶν φανῶν, τὰ μεγάλα καταστήματα, διὰ τῶν διατρύτων ἔκεινων τοῦ ἀεριόφωτος σωλήνων, τῶν γράμματα καὶ σχήματα ἀποτελούντων, πάντες δὲ καὶ πᾶσαι οὓς ὑποβαστάζουσιν οἱ ἔωσται σημαιοστόλιστοι, κρατοῦσιν ἀνὰ ἔν κηρίον ἀνημάτων κατά, ἀναρίθμητον πλήθος ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, πάσης τάξεως, παρατάσσεται ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῶν πεζοδοριών λαμπτηδηφοροῦν. 'Ἐκάστοτε, πυροτεχνήματα διασχίζουσι συρικτικῶς τὸν ἀέρα, καὶ ἐκρηγνύμενα πληροῦσι μυριοχώρωμαν φώτων, πρὸς τοὺς ἀστέρας συγχρομένων, τὸ ἀγχανές. "Ηχοι πενθίμου μουσικῆς ἀκούονται μακρόθεν, φωνῇ ψχλόντων ἀντηχοῦσι, καὶ καῦμα φωτεινὸν δευτέρου ποταμοῦ, φάνηται εἰσχωροῦν ἐπὶ τοῦ πρώτου. 'Ο συνωθισμὸς κορυφοῦται, ἀνησυχία τις διατρέχει τὸ ἀναμένον πλήθος καὶ πάντες μετὰ περιεργίας παρατηροῦσιν.

Εἶναι παρέλασις ἐπιταφίου.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ περιγράψω τὴν λιτανείαν. "Αλλως τε, ἔως οὐ σκεφθῶ καὶ ἐπιχειρήσω τὴν περιγραφήν, ἡ πρώτη πομπὴ παρῆλθε καὶ ὁ λαός ἀναμένει δευτέρων.

"Ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας ταύτης, κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἡττον, παρέρχεται ἡδέως. Οἱ πολλοί, ἐπιδεικνύοντες πνεῦμα ἔξι ἔκεινου τὸ ὄποιον τρέχει σήμερον εἰς τὰς ὁδούς, καταγίνονται σχολιάζοντες καὶ εὐφοιογοῦντες, εἰς βάρος τοῦ διελθόντος Ἐπιταφίου. "Αλλοι προτιμῶν νὰ περιεργάζωνται ἐν σιγῇ τοὺς διαβάτας, σοβαρευόμενοι μὲν ἐπὶ τῇ διαβάσει νεκρῶν τινος καλλονῆς, καγγάλιζοντες δ' ἐπὶ τῇ παρέλασι κωμικῶν

τινος ἀνθρωπαρίου. Καὶ τέλος ὄλιγοι — οἱ εὐτυχέστεροι, — τυχότες καταλλήλου θέσεως ἐπὶ τοῦ πεζοδοριού, προσηλοῦσιν ἐκστάσει τοὺς ὄφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς λατρείας των, ὅπερ ληρεῖ γελῶν ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ἔξωστου, ἡ καθητηκούσα πλαστική ἐν τῷ πεζοδοριού, ἐκεῖ ὅπου παρατάσσουσι καθησμάτα, τραπέζας καὶ ὑπερτειμημένα σαρακοσταγάρα, τὰ ζαχαροπλαστεῖα καὶ τὰ καφενεῖα.

Καὶ ἀναζωπυροῦνται ἔκει, ἐν τῇ συναθροίσει καὶ τῷ συνωθισμῷ, ἔρωτες λησμονημένοι, καὶ ἀνίστανται αἰσθήματα νεκρά, καὶ νέα συλλαμβάνονται, ἀρχαὶ ὀδίνων ἡ εὐτυχίας γινόμενα. Θεέ μου! Καὶ πόσων ἀλλων πραγμάτων τὴν ἀνάστασιν προξενεῖ ἡ κηδεία τοῦ Σωτῆρος!

'Η πρὸς τὴν ὁδὸν Ἐρμοῦ εἰσιδος τοῦ Μεγάλου Ξενοδοχείου τῆς Ἀγγλίας εἶνε λαμπρῶς πεφωταγωγημένη. Μόνον οἱ τέσσαρες μεγάλοι καὶ κομψοί φανοί, εἰς ἔκαστον τῶν ὄποιων ἔξαπλουν ἥσμαφος φωταερίου τούτου λάμπον, ἐφ' οὐ μικροῖ φωταερίου φλόγες πυρπολοῦσι τὰς λέξεις: *Grand Hôtel d'Angleterre!*

'Ἐν τῷ διμίλῳ τούτῳ ἔκει που ἐπακούμενοις καὶ ἡμεταζουσα, διακρίνεται καὶ θαυμοῖ καλλονὴ ὑπέροχος.

Εἶναι νεδνῖς περίπου δεκακοκταέτις.

Τὸ ἀνάστημά της φαίνεται ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπές: τὸ στήθος κολποῦται ἐν κανονικωτάταις καμπύλαις τὸ βλέμμα ἐκτοξεύεται διαπεραστικόν ἡ ρίς προεξέχει, ὡς ἀρχαῖοι ἀγάλματος: καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου της, τὸ ὄποιον δρίζουσιν ἀνωθεν οἱ βόστρυχοι ἔκνηθες κόμης, εἶνε διακεχυμένη ἡ ωχρότης ἔκεινη ἡ εὐαίσθητος, ἡ τις ἐξαιρούμενη ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ φωταερίου, αἰχμαλωτίζει τοσούτῳ τοὺς ποιητάς.

'Ἐκτὸς τῶν ὄφθαλμῶν της, ἐν οἷς ἐγκατοπτρίζεται ἡ θεμοτέρα ζωή, τὸ ὄλον τῆς διατηρεῖ ψυχράν ἀκινησίαν.

Κάτω, ἐν τῷ πεζοδοριού, δύο φίλοι, ὁμήλικες σχεδόν, ἴσταντο μεταξὺ τοῦ πλήθους ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς λανθίδος. Τοῦ μεγαλειτέρου, ὡραίου καὶ περίπου εἰκοσιεξατεροῦς νεανίου, ἐκινήθη ἡ προσοχή, καὶ ἀφ' ἡς στιγμῆς τὴν εἰδὲ δὲν ἀπέσπασε πλέον τοὺς ὄφθαλμούς ἀπ' αὐτῆς. 'Ο φίλος του τὸν ἐνόησε, καὶ

— Τί βλέπεις ἔκει μὲ τόσην προσοχήν; τὸν ἡρώτησε.

— 'Αχ! πόσον εἶναι ωραία, καῦματε!

— Ποιά;

— Αὐτὴ ποὺ ἀκούραζε εἰς τὴν θύραν...

